

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור כללי של הרב מאיר ליכטנשטיין

סנהדרין פרק ראשון - דף מספר 20

בס"ד, י"ט בטבת תש"ס.

קידוש החודש על פי הראיה ועל פי החשבון

א. קידוש החודש וקידוש המועדות

1. רמב"ם הל' קידוש החודש פ"א ה"ז.
2. בבא בתרא קכ: "מדתניא וידבר משה... ביחיד מומחה", ובחידושי הרשב"א ד"ה מועדי ד'.
3. להרחבה - שיעורים לזכר אבא מרי ז"ל, א', עמ' קלו (בסופו) - קלח.

ב. מוני המצוות

1. מנין המצוות של הבה"ג, מצוות עשה עו-עח (מה' הילדסהימר, ירושלים, ג', עמ' 78).
2. רמב"ם בספר המצוות:
 - שורש ראשון, מתחילתו עד "ההלל".
 - שורש שני, "ובזה הדרך בעצמו... למנותם".
 - תחילת מ"ע קנג (השווה גם למנין המצוות מ"ע קנג ולכותרת להלכות קידוש החודש).
3. השגת הרמב"ן על ספר המצוות שורש ראשון, "אבל חישוב תקופות... ומזלות" (מה' שעוועל עמ' כו-כז).
4. להרחבה - ספר יראים השלם סימנים רנט-רס.
5. להרחבה - ספר המצוות לרס"ג מה' הרב פרלא, א', עמ' 466-467; ר"י טברסקי, מבוא למשנה תורה לרמב"ם, עמ' 286-290.

ג. קידוש החודש על פי הראיה - האמנם?

1. אוצר הגאונים לסנהדרין סימן ריד, עמ' צח-ק.
2. רמב"ם בפירוש המשנה לר"ה, פ"ב מ"ז, "ואני מתפלא... כסיל" (מה' הרב קאפח עמ' קט).
3. רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ה הל' א'-ג'.
4. להרחבה - חומר רב באוצר הגאונים לסנהדרין על סוגייתנו.
5. מקומות נוספים בהם יש הבדל דומה בין הרמב"ם ובין הגאונים בביאור התפתחות מושגים בתושבע"פ - התפתחות התפילה; יו"ט שני של גלויות; תקנת רבי אבהו; ביאור תופעת המח'.

ד. קידוש החודש על פי החשבון

1. רמב"ם הלכות קידוש החודש פ"ה ה"ג.
2. רמב"ם בספר המצוות מ"ע קנג, ובהשגת הרמב"ן שם.
3. נקודות לעיון:
 - מי מקדש את החודש בזמן הראיה - סמוכין או ב"ד הגדול.
 - מי מקדש את החודש בזמן הראיה.
 - מה טיבם של אותם בני א"י עליהם מדבר הרמב"ם?
 - מקומות נוספים בהם הרמב"ם משתמש במושגים קרובים:
 - הקדמת הרמב"ם למשנה תורה, "ודברים הללו... עליו השלום".
 - חידוש הסמיכה - הל' סנהדרין פ"ד ה"א.
5. להרחבה:
 - מאמרו של סבי מו"ר זצ"ל "קביעת מועדים על פי הראיה ועל פי החשבון", קובץ חידושי תורה, עמ' מז-סה; שיעורים לזכר אבא מרי ז"ל, א', עמ' קכט-קלב.
 - דוד הנשקה, "יסודו המשפטי של המושג 'אומה': בין הרמב"ם לרמב"ן", שנתון המשפט העברי י"ח-י"ט, עמ' 177-197.